

„NAŠ GLAS“ izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto 15.20 L, za četrt leta 3.80 L, zapol leta 7.60 L — Za inozemstvo je dodati poštino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

P.n. Vseučilišča na knjižnici
Vseučilišče
1. obj. izvod

Uredništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6/I.
Redakcija ne vračajo.
Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Upravišče: Ljubljana, Franciškaška ulica št. 6.
Račun poštne hranilnice v Ljubljani štev. 11.467.

List za državne in samoupravne nameščence in upokojece

Za rast slovenske kulture

Že z zgodovinskim Kraljevim ukazom z dne 3. maja t. l. o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine je bil položen temelj za ohranitev in so bili podani pogoji za nadaljnji razvoj slovenske kulture. V 2. členu je določeno, da bo Ljubljanska pokrajina — upoštevajoč etnični značaj ljudstva — imela avtonomno ustavo, 6. člen pa odreja, da se bo na ljudskih šolah obvezno poučevalo v slovenščini enako kakor tudi v srednjih in višjih šolah. Da se določila tega Kraljevega dekreta tudi v resnici že izvajajo v polnem obsegu, nam kaže vrsta dogodkov, ki so nam v dokaz resne volje predstavnikov Kraljevine Italije, da se zavarujejo posebne etnične lastnosti in kulturne dobrine slovenskega ljudstva.

S premnogimi Dučejevimi odredbami so bili doslej že položeni tvorni temelji za uresničenje najnujnejših in najvažnejših načrtov. Določen je bil za naše razmere izredno visok kredit, s katerim naj se spopolni in dokonča izgraditev našega vseučilišča, ki predstavlja enega najstarejših in najiskrenejših kulturnih idealov Slovencev. Določeno je, da se bodo z vsemi sredstvi uredile klinike, potrebne za pravilno delovanje Ljubljanske medicinske fakultete, dokončala se pa bodo tudi prepotrebna poslopja za institute tehnične fakultete, ki bi brez njih ne mogla več pravilno opravljati svojih znanstvenih nalog.

Skrb in zanimanje za ljubljansko vseučilišče, ki jo je pokazal na tako velikopotezni način Duče sam, je dobila vidnega izraza v obisku prosvetnega Ministra Eksca, Giuseppe Bottai-a, ki je na izrečno željo in naročilo Dučaja uradno obiskal Ljubljano in si ogledal vseučilišče, nato pa še dolgo vrsto znanstvenih in prosvetnih slovenskih ustanov, med njimi tudi Akademijo znanosti, Narodni muzej, Narodno galerijo in Mestni muzej.

Na vseučilišču je rektor pozdravil visokega gosta in poudaril, da je slovenska univerza, ki je bila prvič uresničena že pred poldrugim stoletjem, srčna zadeva našega naroda, ki si jo je postavil z največjimi gmotnimi žrtvami in ki je že dosegla priznanje v znanstvenem svetu. Obisk Prosvetnega Ministra pa daje posebno trdno poročilo, da sta Duče in Kraljevska vlada sklenila omogočiti ljubljanskemu vseučilišču razvoj do moderne popolnosti. Končno je rektor izrazil zahvalo za obisk in prošnjo za blagohotno naklonjenost.

V odgovoru na pozdrav je Minister Eksca Bottai izjavil med drugim: »Svoj obisk sem izvršil po nalogu Dučaja, da v imenu italijanske šole in italijanske kulture vzpostavim stike s slovensko šolo in slovensko kulturo. V okviru Italijanskega Imperija bo imela slovenska kultura svojo lastno funkcijo, ki bo dobro ocenjena in povečana. Kultura druži, ne izravna: ljubljanska univerza bo zato imela svojo posebno nalogo, ki jo bomo mi priznavali in pospeševali. Po Dučejevem odloku se

ustvarijo potrebni skladi za nadaljevanje stavbenih del univerze. V bodočnosti bo ta univerza integralen del italijanskega vseučiliškega sveta, bo vedno bolj poživljena izmenjava med obema kulturama. Odnosaji med Italijanskim Imperijem in slovenskim ozemljem se bodo razvijali v odkritem in globokem sodelovanju.«

Iz tega slovesnega zagotovila s pristojnega mesta moremo posneti, da je naši najvišji znanstveni ustanovi zagotovljena možnost nadaljnega plodnega, koristnega delovanja. V tem nas potrjuje velikodušni Dučejev dar, ki je pred kratkim poklonil visoko vsoto 600.000 lir v korist vseučiliške knjižnice in knjižnic srednjih šol ter muzejev v Ljubljanski pokrajini. Za to izredno naklonilo je g. Visoki Komisar izrazil Dučaju v imenu prebivalstva zahvalo. Prav tako sta se pa brzojavno zahvalila tudi rektor in župan ljubljanski.

Da je zanimanje za slovensko kulturo v Italiji živo in splošno, dokazuje niz značilnih dogodkov. Tako je rimska Kraljevska Akademija znanosti in umetnosti prav pristrčno pozdravila ljubljansko akademijo in izrazila pričanje, da bo prišlo do skupnega plodonosnega sodelovanja; iz Bologne je pa naša vseučiliška knjižnica prejela od ondotne Kraljevske Akademije znanosti in od tamkajšnje Kmetijske akademije vse njihove znanstvene izdaje.

Po odločitvi Kraljevske Vlade ostane tudi nadalje ljubljansko Narodno gledališče državna kulturna ustanova in ohrani značaj državnega gledališča. Po pobudi Visokega Komisarja bo Drama delovala tudi preko poletja in nudila ob nižini vstopni gmotno šibkejšim slojem vrsto izbranih predstav. Začetek julija bo v Ljubljani nastopila slavna rimska Kraljeva Opera z najboljšimi italijanskimi umetniki, prirejenih bo pa že v kratkem več odličnih koncertov z najbolj slovečimi izvajalci. Ljubljanska radiopostaja, ki uspešno posreduje italijansko glasbo v naši pokrajini, je že ponovno prenašala po vsej Državi tudi slovenske glasbene prireditve. 23. junija je bil ob sodelovanju zaslužnega univ. prof. Umberta Urbanija, odličnega posredovalca slovenske kulture med Italijani, v ljubljanski drami prvi večer italijanske in slovenske lirike, kjer so člani našega Narodnega gledališča brali v prevodih izbrane italijanske in slovenske lirčne pesnitve. Pripravljajo se tudi že umetnostne razstave italijanskih slikarjev in kiparjev v Ljubljani in ljubljanskih v Italiji, kakor se slovenska glasbena in pevska društva pripravljajo za nastope v italijanskih mestih.

Navzlic izjemnim razmeram, ki jih povzroča vojna, kulturno življenje v Ljubljanski pokrajini vendar ni onemelo, temveč se ob vzpodbudnem zanimanju Visokega Komisarja res razveseljivo razvija, kakor nam to poročuje Ustava Ljubljanske pokrajine in že ponovno izpričano zanimanje in naklonjenost Dučaja ter celotne Kraljevske Vlade.

Naša socialna samopomoč

Že zadnjič smo objavili vabilo na XI. redni občni zbor »Tovarištva« podpornega društva finančnih uslužbencev v Ljubljani, ki je bil sklican na dan 27. junija 1941 v beli dvorani hotela Union v Ljubljani.

Ker zaradi pomanjkanja časa ne moremo že v tej številki podati izčrpnega poročila o tem zborovanju, objavljamo za enkrat v naslednjem samo iz-

vleček iz tajniškega poročila, ki ga je izdelal društveni tajnik gospod višji inspektor Viktor Markič.

Poročilo glasi:

»Odbor našega podpornega društva so tvorili v minulem poslovnem letu ti-le tovariši: Predsednik g. Dolžan Janko, podpredsednik g. Lokar Anton, tajnik g. Markič Viktor, blagajnik g. Bischof Viktor ter odborniki gg. Kla-

vora Matko, Kokot Ferdo in Poje Janez. Namestnika odbornikov sta bila gg. Pogačar Valentin in Mavrovič Matija, pregledovalca računov pa gg. Zajec Albin in Weiss Franc.

Dne 1. januarja 1940 je bilo v posmrtnem skladu »Tovarištva« 1424 rednih članov in članic. Med letom jih je pristopilo 17, izstopilo 14, tako da je bilo konec leta 1427 rednih članov in članic.

Izrednih članov (otroci od 5. do 21. leta starosti) pa je bilo ob začetku leta 144. Med letom jih je pristopilo 7, izstopili 3, tako da je bilo konec leta 148 izrednih članov in članic. — Skupno stanje članstva, rednega in izrednega, v posmrtnem skladu izkazuje torej konec leta 1575 oseb.

V bolniškem skladu je bilo ob začetku leta 952 oseb. Med letom je pristopilo 20 oseb, izstopilo 41, tako da je bilo konec leta v bolniškem skladu 931 oseb.

Po resorih je razdeljeno članstvo (tu so naštet le plačniki, ne tudi njih rodbinski člani):

1. Banovinskih uslužbencev 65; 2. drž. banov. uslužb. (prosveta, notranji resor, policija, profesorji, bolnica 190; 3. finančna uprava v upokojeenci 380; 4. poštne osebe 89; 5. pravosodna uprava 83; 6. samoplačniki 188.

Med izstopivšimi člani je tudi 11 med letom umrlih članov in članic. Ti so: Knez Stanko, Jeršek Marija, Kieslich Karel, Romavh Peter, Česnik Mirko, Koba Slavo, Steindl Nevenka, Dekleva Vladimir, Cesar Ivan, Obradović Nikolaj, Zalar Viktor. Slava njihovega spomina!

Društveni odbor je na svojih sejah ki jih je imel 25, vestno in stvarno razmotrival in reševal vsa vprašanja, došle vloge in prošnje. Podelil je nekaj podpor članicam in članom v svrhu specialnega zdravljenja, naklonil nekaj porodniških podpor, odobral povračila stroškov zdravljenja v tistih nujnih primerih, ko člani niso mogli že prej zaprositi za zdravniško in lekarniško nakaznico.

Maksimalno dopustno letno kvoto Din 400,— za stroške zdravljenja je društveni odbor na prošnjo dovolil prekoračiti:

1 članu za Din 621,—, 1 članu za Din 400,—, 1 članu za Din 321,—, 1 članu za Din 300,—, 1 članu za Din 218,50, 5 članom za Din 200,—, 1 članu za Din 160,50, 1 članu za Din 140,—, 1 članu pa za Din 128,50. Petim prosilcem pa je zadevne prošnje odklonil.

Društveni odbor je odpravil poverjeništvu bolniškega sklada v Krškem in sprejel dva nova zdravnikova za člana 1. jan. l. l. smo znižal obrestno mero za posojila od 6% na 5%. Pro-

šenj za posjilo je bilo vložnih 163; odklonili smo jih 5.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani nas je obvestil, da nam je upravni odbor na našo prošnjo priznal za umrle člane 10% popust od razrednih cen zavodovega cenika. Ta popust pa ne velja za VI. razred.

Društveni odbor si je z ozirom na poblastivo, ki ga je prejel na zadnjem rednem občnem zboru glede proučitve ponudbe za nakup neke dvonadstropne hiše v Ljubljani ponovno ogledal hišo skupno z arhitektom, ki je podal izčrpno strokovno ustno in pisмено poročilo mesca maja l. l. o stavbeni vrednosti in o drugih okolnostih. Na podlagi te cenitve in ugotovitve je društveni odbor soglasno sklenil, da ne kaže kupiti hišo, tembolj, ker društvo ne razpolaga s takoj izplačljivo gotovino v celotnem zahtevku. S tem sklepom je co ipso odpadla tudi potreba za sklicanje izrednega občnega zbora.

Pooblaščen aktuar je na našo prošnjo, potem ko smo mu dali vse podatke o številu članstva, starosti, mesečnih prispevkih, članarini, pristopnini i. t. d., izdelal zavarovalnotehnično mišljenje o poslovnih podlagi pravil našega društva.

O tem bo itak danes še govora pri 5. točki dnevnega reda »Predlogi odbora« ad b).

V izpolnitve svojega poročila naj končno še omenim, da se je društvena pisarna preselila 8. februarja l. l. v Šelenburgovo ulico št. 4. I. nadstr., ter da izkazuje vložni zapisnik 527 opravljenih števil.

V letu 1940. je »Tovarištvo« izplačalo članom za 68.000 Din posmrtnin, društvenim zdravnikom za honorar 77.863 Din, lekarnam za zdravila Din 96.219,59. Za višinsko zdravljenje in podpor porodnicam je izplačalo društvo pa 6100 Din.

Posojil so prejeli v letu 1940. člani od društva za 490.387,50 Din, vrnilo so pa društvu v istem letu dolžniki Din 526.738,20.

V nujnih primerih brez poprejšnjih nakazil za zdravnikova oz. zdravila so prejeli člani 4902,20 Din povrnjenih.

»Tovarištvo« ima pri denarnih zavodih naloženih 203.000 Din, čistih prirastek društvenega premoženja v letu 1940. je znašal 90.452,10 Din, celotno premoženje pa znaša 1.130.067,08 Din.

To so poglobitni podatki o uspešnem in plodovitem delovanju »Tovarištva« v letu 1940. Že iz njih je mogoče videti, da je to vzorno podporno društvo res v veliko korist in pomoč članstvu.

O poteku zborovanja in sprejetih sklepov bomo pa prihodnjič obširno poročali.

Naša zadruga

Iz »Zadrugarja«, glasila Ljubljanske železničarske zadruge, z dne 20. junija 1941 objavljamo tale zelo poučen in zanimiv članek:

»V zadnjih letih se je naša zadruga ustanova lepo razvila. Po svoji organizaciji, po prometu in po svojem delovanju na humanitarnem polju je predstavljala eno najmočnejših zadržug državnih nameščencev v bivši Jugoslaviji. Število članov je stalno naraščalo in je doseglo tik pred izbruhom zadnje vojne 9281. Preko 41.000 ljudi je bilo treba z vsemi življenjskimi potrebščinami oskrbovati iz naših prodajal. Prodajalne v Ljubljani, Mariboru in na Jesenicah smo imeli pod lastnim krovom, bile so naša last. Vse to je bilo plod dolgoletnega združnega dela naših članov železničarjev.

Po prvem letu evropske vojne se je morala tudi naša zadruga boriti z težkočami prehrane svojih članov in

njih rodbin. Vzlic temu, da smo bili v agrarni državi, je bilo včasih težko dobavljati najvažnejše življenjske potrebščine. Cene so bile v stalnem porastu, uvajali so se razni prehranjevalni uradi, ki pa so dobavo navadno le ovirali. Zaloge živil so se krčile, potrebno je bilo uvesti maksimiranje živil in njih pravično razdelitev na vse članstvo. Ljudje so postajali nervozni, morila jih je skrb glede bodoče prehrane družin. Pristop članov je bil vedno večji in njih zahteve tudi vedno večje. Kdor je imel denar, ta si je še nekako pomagal, v obupen položaj pa sta zašla nezadostno plačani nameščence in delavec.

V tem času je bila naša zadruga postavljena pred težke naloge. Če članstvo danes tega še ne verjame, se bo še lahko prepričalo in bo moralo priznati, da je vodstvo zadruge storilo vse, kar je bilo v njegovi moči.

Vojna je neposredno zajela tudi nas. Na cvetno nedeljo se je pričela. Ves narod je bil zbežan. Mnogi uslužbenci in železničarji zapuščajo svoje domove; nekateri sami, drugi z družinami. V najtežjih okoliščinah je drugi uspelo, odpremiti v štirih vagonih za oglje živila na Došenjsko za naše zadrugarje. Tudi za Rakek je bil odposlan vagon z živili. Preko Ljubljane so se umikali tudi železničarji iz Maribora in ostale Štajerske, z Gorenjskega in Notranjskega. Transporti so čakali na glavnem kolodvoru po več ur. Družine so bile lačne, žejne in prezeble. Zlasti otroci so trpeli. Zadruga je takoj izdala nalog, da se jim v naši gostilni in menzi brezplačno razdelita čaj in hrana.

V svojih skladiščih je imela zadruga le še majhne zaloge. Zato je podvzela pri bivši vojaški upravi potrebne korake in uspela, da ji je odstopila nekaj vagonov najnujnejših živil. Po zmerni ceni je zadruga na ta način dobila nekaj vagonov koruze in jaje, nekaj tisoč kg sliv in pomaranč, 200 kg lešnikov ter nekaj perutnine. Vso to robo je zadruga plačala in je bila vesela, da jo je svojim članom mogla nuditi po nizki ceni. Dobili smo še konzerve, toda glede njih zadeva še ni rešena.

Kar je zadruga prejela, je torej plačala oziroma bo morala plačati in je to razvidno iz uradnih dokumentov. Vse druge govorice so laž in obrekovanje naše ustanove!

Prišli so težji dnevi. Na veliki četrtki je množica plenila živila na kolodvoru. Nočemo teh prizorov podrobno opisovati, preodurni so bili. Navajamo le, da sta tudi dva vagona živil, ki ju je zadruga namenila poslati za evakuirane železničarje, postala plen mase, kljub temu, da sta bila zaklenjena z močnimi ključavnicami in zastražena. Ljudstvo je hotelo navaliti tudi na naše zadrugne prodajalne, ki smo jih nepretrgoma pet dni in pet noči stražili in z odločnimi ukrepi preprečili izropanje.

Zadruga se je takoj po razpadu pobrigala za nadaljnji dotok živil. Uspelo je kupiti pri Prevodu 3 vagone sladkorja, 2 vagona masti in 2 vagona fižola. Naša skrb je bila, da bi imeli vsaj za dva mesca najpotrebnejše robe na zalogi, čeprav samo v maksimalni količini. Težkoče so nastopile le pri dobavi moke.

Zaradi dobave moke je zadruga intervenirala tudi pri Visokem Komisarijatu in dobila zagotovilo vse pomoči.

Še danes se pojavljajo vesti, češ v zadrugi nimate ničesar, pri trgovcih je pa še vsega dovolj. Resnica je sledeča: V zadrugi dobiš danes še vse razen kave; vse pa je maksimirano, tako da se med vse člane enako in pravično razdeli. Koliko dobiš pri trgovcu, če nimaš posebnih privilegijev, je našim zadrugarjem prav tako znano, le priznati tega nočejo.

Pri Visokem Komisarijatu se je ustanovil referat za združništvo. Priznati moramo, da se je z veliko vnetostjo lotil svoje naloge in posveča mnogo pažnje našemu poslovanju ter ima tudi voljo posvoboditi pomagati.

V Ljubljanski provinci je ostalo še ca 4500 članov naše zadruge s preko 19.000 ljudmi. Zadruga pa je vzlic veliki izgubi na članstvu še vedno na trdnih nogah in je sposobna za nadaljnje poslovanje ter so vse govorice o njeni skorajšnji likvidaciji neosnovane. Prav tako naj bodo pomirjeni tudi člani izven mej, ker bo mo podvzeli vse korake, da bodo njih pravice, ki jih imajo pri zadrugi, varovane.

Z našimi prodajalnami v Mariboru in na Jesenicah pa v ostalem nimamo nobenih stikov. Znano pa nam je, da obe prodajalni v Mariboru še nadalje poslujeta. Prodajalna na Jesenicah tudi obratuje, vendar v omejenem obsegu.

Z novo nastalim položajem smo izgubili tudi zveze z našim Savezom v Beogradu. Ker nam pa je potrebna skupna zveza ali nekaka osrednja zadruga, ki bi zastopala skupne interese državnih uslužbencev, včlanjenih v raznih združenjih v območju Ljubljanske province, so se zastopniki zadrug drž. uslužbencev s tega teritorija odločili, da se taka zveza osnuje. Visokemu Komisarijatu je bila v tej zadevi izročena spomenica, ki jo priobčujemo na drugem mestu.

Pozivamo vse naše člane, da naj trezno in z zaupanjem gledajo v bodočnost. S podporo Visokega Komisarijata o zadruga nemoteno poslovala še naprej. Dolžnost nas vseh pa je, da se v svojem prizadevanju in združnem delu še bolj strnjemo in vsak po svoji moči pomagamo lastni gospodarski ustanovi in s tem tudi samim sebi.

Upravne odredbe

Predpisi o zatemitvi. Ker mnogi mislijo, da zatemitve ni več obvezna, ponavljamo določila odredbe Visokega Komisarijata z dne 6. junija. Po ti odredbi določa Visoki

Komisar, od kdaj do kdaj veljajo predpisi o zatemitvanju. Do nadaljnega je treba zatemititi vsa poslopja in sploh izvrševati vsa določila o zatemitvi od 22.30 do 4.30

Dr. Fr. O.:

V naših dneh

O dvomesečnih predujmih.

Ko smo od 19. junija dalje gledali, kako se pred finančno direkcijo na vogalu Poljske ceste gnetejo glasne množice ljudi, ki se jim je mudilo zamenjati »jurje« v lire, smo se spet prav živo spomnili dogodkov iz zadnjih vojnih dni. Bilo je nekako tako, kakor takrat — le da si zdaj v tej gneči videl komaj par znanih obrazov, saj so med nami »jurji« precej redki.

9. aprila 1941 smo predpodne izvedeli — to je šlo seveda brez okrožnice — da izplačujejo dvomesečne predujme. Ko smo stopali po mestu in motrili razne pojave, smo preiščevali to in ono.

Pred finančno direkcijo in prav tako tudi pred davčno upravo klobčič tesno stoječih ljudi. Do pobotnic, ki jih je bilo treba popolniti, smo hitro prišli. Nadaljnja pot pa je bila težja. Priboriti si je bilo treba vhod v finančno direkcijo ali v starodavno poslopje davčne uprave na Vodnikovem trgu, kjer je naša nabavljalna zadruga. To pa spričo navala aktivnih uslužbencev (upokojenci so bili tudi poleg, dasi na njihovo razumljivo zaudenje predujmov niso bili deležni), ni bila lahka stvar. Vse prepočasi so se odpirala vhodna vrata, ko so posamezni uslužbenci prišli spet na vrsto. Množica, v kateri so bili stari in mladi, moški in ženske, se je sicer nemirno pozibavala, vendar pa se je v glavnem dostojno obnašala.

Odrešenci so odhajali pri posebnih vrtnih vratih. Tam so določeni fantiči stražniki skrbno pazili, da ne bi kdo vskočil od onih, ki so čakali zunaj. Marsikdo je namreč poskušal, da morda prav skozi ta vrata pride prej na vrsto. Le redkim se je to tudi posrečilo. Višji uradnik, ki se mu

ni posrečilo prodreti v prvo skozi ta tajna vrata, je nevoljno pripomnil: »To si bomo pa zapomnili!« Spričo položaja je učinkoval vzklík naravnost smešno.

Organi finančne uprave so šli tovarišem drugih resorov pri težavnem delu v vsem na roko. Svetovali so jim pri zamotanem in zamudnem izpolnjevanju pobotnic in neutrudljivo opravljali svojo naporno službo pozno v noč. Seveda bi se bilo dalo izplačevanje predujmov mnogo preprosteje urediti po uradih, toda v živčnosti in naglici tistih dni ni na to nihče mislil. Pozneje pa tako ni bilo več ne časa ne denarja. Tako so nekateri prišli na vrsto šele po večurnem čakanju, mnogi pa sploh ne.

Učenje italijanščine.

Po razsulu Jugoslavije je prišlo južno-zapadno ozemlje Slovenije pod oblast Kraljevine Italije. Italijanska kultura je v minulih vekih izredno močno vplivala na oblikovanje slovenske kulture, zlasti na upodabljanje umetnosti in slovstva. Italijanski vpliv kaže slikarstvo, kiparstvo in stavbarstvo po vsej Ljubljanski pokrajini, zlasti pa v Ljubljani, kjer so v 17. in 18. veku italijanski baročni mojstri ustvarili mnogo še danes ohranjenih umetnin. Prav tako je slovensko slovstvo v teh stoletjih pod neposrednim vplivom bližnje Italije, kar ni nikdar popolnoma prenehalo. Zato in ker služi znanje italijanščine danes v Ljubljanski pokrajini tudi praktičnim potrebam, se premnogi trudijo, da bi se čimprej in kar najpopolneje naučili italijanščine. Vse križem se ponujajo italijanski tečaji in učne ure ter izhajajo slovarji, priročniki in učbeniki za italijanski jezik. Dnevnik in tednik objavljajo jezikovne tečaje za bralce, radio sodeluje. Poprej se ljudje, ki imajo navado brati na prostem, jemali na izprehode razne leposlovne knjige. Danes vidimo po parkih, v Tivoliju in na Gradu ter drugod

ure. Kdor teh določil ne bi izvajal, bo kaznovan z globo do 5000 Din oz. v hušjih primerih z zaporom do dveh mesecev. — Opozorjamo torej vse, naj se teh predpisov točno drže in naj poskrbe, da bodo vsa poslopja res pravilno zatemnjena, tako da ne bo prihajala nikjer svetloba iz notranjosti.

Odobritev šolskih knjig. Visoki Komisar je izdal odredbo, da se v šolah vseh vrst in vseh stopenj v Ljubljanski pokrajini s prihodnjim šolskim letom ne bodo smele več uporabljati učne knjige, ki jih Visoki Komisariat ne bi odobril. S tem so se razveljavile vse prejšnje odobritve šolskih knjig. Do vštete 10. junija je bilo treba predložiti prosvetnemu oddelku Visokega Komisariata vse učne knjige, priročnike, berila itd., za katera naj bi se izdalo tako dovoljenje za uporabljanje. Do srede avgusta pa je treba zaprositi za dovoljenje za tiste knjige, ki še niso izšle, a naj bi se uporabljale že v prihodnjem šolskem letu.

Izpitni na nedržavnih šolah. Visoki Komisar je odredil, da se predpisi glede končnega redovanja in izpitov uporabljajo tudi za nedržavne šole s pravico javnosti. Tudi na teh zadnje spričevalo s končnim redovanjem IV. razreda velja kot spričevalo o predpisanim nižjem tečajnem izpitu. Pri tem redovanjem kakor pri popravnih izpiti predseduje odposlanec Visokega Ko-

misariata. Za učence državnih in nedržavnih šol veljajo glede kolokvine za spričevala o izpiti in za diplome dosednji predpisi, tako da je tudi za ta spričevala, ki nadomestujejo izpitna spričevala, treba plačati določeno takso.

Poslovanje monopolov v zasedenem ozemlju. Z odredbo, ki jo je izdal Duče dne 4. maja, se je uredilo poslovanje glede soli, tobaka, vžgalic, cigaretne papirja, vžgalnikov in kresilnih kamenčkov na ozemljih, ki so bila nekoč del Jugoslavije oz. Grčije, in katera so zasedle Italijanske oborožene sile, tako da je prevzela te poslečasno Uprava italijanskih državnih monopolov. To službo izvršujejo avtonomna poslovodstva na področjih posameznih visokih komisariatov, po predpisih, ki jih izdajo le-ti sporazumno s finančnim ministrstvom.

Carinske uvozne olajšave. Visoki Komisar je odredil, da se oproste carinskih dajatev ob uvozu z ozemelj bivše Jugoslavije, ki niso zasedena po italijanski Vojski, naslednji predmeti: živila in navadna oblačila (obleka, perilo, čevlji in pokrivalo), cement, apno, premog in modra galica. Plačati je pa treba tudi za te predmete razliko na notranjih davkih za izdelavo, prodajo in porabo, če so tukajšnje davščine višje. Izmenjava blaga med Ljubljansko pokrajino in navedenimi ozemlji je oproščena tudi izvoznih carinskih davščin.

Važne naredbe

Nova poštna tarifa. Od dne 27. junija je tudi za Ljubljansko pokrajino uveljavljena poštna, brzojavna in telefonska tarifa, ki je veljala doslej v vsej kraljevini Italiji. Bivše pretiskane jugoslovanske znamke so s 26. junijem izgubile veljavnost, in jih po tem dnevu ni bilo mogoče več zamenjati. Prodajajo se samo še pri ljubljanski glavni pošti izključno le zbiralcem znamk. Nova poštna tarifa je nižja od prejšnje in je torej za občinstvo ugodnejša.

Potovanje spet svobodno. Tiskovni urad Visokega Komisariata je objavil, da je z dnem 16. junija Visoki Komisar razveljavil odredbo, s katero je bilo gibanje po naši pokrajini načeloma prepovedano oz. vezano na posebna dovoljenja. — Za naše prebivalstvo bo ta odločitev pomenila veliko olajšanje in uslugo, bo pa tudi pripomogla k dokončni ureditvi gospodarskega življenja naše pokrajine. Dokazuje pa hkrati, v kako kratkem času so se razmere pri nas že normalizirale.

Podaljšanje policijske ure. Z dne 23. junija je bila za gostilne, kavarne in druge javne obrate podaljšana policijska ura v Ljubljani do polnoči, v drugih občinah pa do 23. ure. Odslej je torej prepovedano gibati se brez dovoljenja na prostem v ljubljanski občini od 0.30 do 5. ure, v drugih občinah pa od 23.30 do 5. ure.

Prepoved plesov. Visoki Komisar je v soglasju s položajem v drugih pokrajinah Kraljevine odredil, da se prepovedo vse plesne zabave v Ljubljani in po vsej Ljubljanski pokrajini. Prebivalstvo bo to odredbo sprejelo z odobravanjem in razumevanjem, saj današnji resni in važni dogodki nalagajo slehernemu človeku dolžnosti in žrtve, tako da naš čas res ni primeren za lahkotne zabave.

Omejitev porabe govedine in svinjine. Z odredbo Visokega Komisarijata je bilo predpisano, da morajo vsi lastniki goveje živine po stanju dne 5. junija prijaviti število živine. Prodajo ali zakol posameznega živinčeta je treba javiti občinskemu uradu. — Od dne 7. junija dalje je pa s posebno odredbo omejena poraba svežega govejega — tudi telečjega — in svinjskega mesa tako, da se sme isto prodajati samo ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih. Prav tako se sme v gostilnah in javnih obratih uporabljati navedeno meso samo ob teh dneh. Noben obrok mesne jedi ne sme tehtati nad 150 g, pri čemer se razume sveže meso brez kosti. Smejo se pa tudi ob drugih dneh razen ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih uporabljati goveji ali svinjski možgani, pljuča, jetra, ledvice, vampi, jezik, srce, vranica itd. Globe za prekršitev znašajo od 3000 do 15.000 Din, v hušjih primerih pa se kazujejo z zaporom do treh mesecev in z odvzemom obrtne pravice.

mnoge s slovincami in besednjaki. Vsak začetek je težak. Zato dela zlasti naglas italijanskih besed mnogim še preglavice, drugi začetniki si pa v govoru sprva pomagajo s samimi nedoločniki.

Javna dela in javni red.

Položaj slovenskega ljudstva v Ljubljanski pokrajini nalaga poklicanemu oblastvu, to je Visokemu Komisarijatu in imenovanimu pokrajinskemu svetovetu velike upravne naloge. Tako se to oblastvo prizadeva, da se kar najhitreje dokončajo potrebna javna dela, popravijo porušeni mostovi, izboljšajo ceste in uredijo železniške zveze, da se čimprej razvije promet, zagotovi prehrana ter ohrani javni red.

Iz razumljivih razlogov je bilo prvi čas po zasedbi pohajanje po mestnih ulicah v nočnih urah močno omejeno in prepovedano točenje alkoholnih pijač. Ljudje so se pokorili, hodili prej spat, zatemnjene ceste so osamele, v javnih lokalih pa so posedali gosti ob čaši čaja ali kisle vode, ako ni bilo morda kje kake zamenjave med pijačami. Konzum čaja je namreč nenadoma izredno narasel. Zdaj je v glavnem spet uveljavljen nekdanji stari meščanski red, čivčkarji lagodno praznično kozarce in je vino spet postalo vino, čaj pa čaj. O polu ene se pa ulice spet izpraznijo in vse mesto je tiho, nemo, zavito v gosto temo.

Preusmerjenje planinstva in turizma.

Našemu lepo razvitemu planinstvu in turizmu sta služila za izživljanje planinski in dolinski svet. Kdor je posecal visoke planine in vzljubil njih široka zelena predgorja s prekrasnimi dolinami (Logarska dolina, Kamniška Bistrica, Bled, Bohinj, Planica), se divil bleščočim gorskim jezerom, slapom ter bistrim vodam, ki so hitele izpod

planin, ta je imel običajno premalo smisla in časa za pohajanje slikovitih dolensko-štajerskih hribočkov in valovitih ravnin.

Zato in zaradi pomanjkljivih železniških in avtobusnih zvez, zanemarjanja potreb dolinskih krajev in slabo razvitih pogojev za tujski promet so tudi turisti omalovaževali zlasti našo Dolenjsko. In vendar se nam nudijo tudi v dolenskih krajih premmnože nad vse lepe in zares zanimive slike, ko potujemo po mičnih dolinah, posejanih z belimi vasmi, ko se nemo na sončne griče, ki jih dičijo cerkvice, vabljivi vinogradi in bele zidanice, in pohajamo skozi temne gozdove in na svetle vrhove. Naj omenim samo naslednje točke: Veliko in Malo Goro; gozdnati Fridrištajn v ribniško-kočevski dolini; planoto na jugozapadni strani slednjega gorovja z Goteniškim Snežnikom (1289) in z gorskim robom planinskega značaja, ki se dviga strmo nad Kolpo od Trate do Broda (Krempa, Mož, 1113). Obiska so vredni zlasti naši slikoviti bajeslovni Gorjanci (Sv. Jera ali Trdinov vrh 1181). Ne smemo pozabiti tudi mogočnega gorjana Krma (1107), ki podaja eno roko dolenskim, a drugo preko Rakišniške planote notranjskim hribov in nas Ljubljance prijazno pozdravlja in vabi preko Barja. — Razen senčnega Rožnika s prijazno cerkvico in prostranega še čisto prirodno nedotaknjene Golovca, ki opasujeta s svojimi gozdnatimi gmotami belo morje Ljubljane vsak od ene strani, se ponujajo za obisk razni bližnji in daljni hribovi: Janče, zgodovinsko znameniti Sv. Ahac, Kureček (833 m) z res obsežnim razgledom, Koreno nad Horjulom, Kuren in Planina nad Vrhniko, Sv. Trije kralji pri Zireh, Polževo nad starodavno Višnjo goro itd.

Planinci in turisti! Popravite, kar ste zamudili in obiskujte, kakor ste že začeli,

Vestnik

P. n. naročnikom. Z današnje številko stopamo že v tretje četletje. Prilagamo čekovne nakaznice za plačilo naročnine. Hkrati pa prosimo vse naročnike, ki so s plačilom naročnine zaostali, naj svoje dolžnosti čimprej izpolnijo in nam nakažejo dolžne zneske. V prihodnjem pa naj sproti plačujejo naročnino, ker moramo tudi mi kriti svoje obveznosti brez odlašanja. Prepričani smo, da bodo zavedni naročniki, ki jim je kaj do tega, da ostane naše skupno strokovno glasilo ohranjeno, razumeli potrebnost, da točno izpolnjujejo v današnjih izjemnih časih svoje naročniške dolžnosti.

— **Uprava.**

Pozor na položnice! Prosim vse p. n. naročnike, ki imajo še stare čekovne položnice, s katerimi nameravajo nakazati našemu listu naročnino, naj na obrazcu s črnilom popravijo vtisnjeno besedo »Din« v »L«. — Ker je bil dinar medtem že zamenjan za lire, je treba vsa nakazila po poštni hranilnici nakazovati izključno v lirah. Pri tej priliki opozarjamo, da znaša naročnina za »Naš glas« poslej za vse leto 15.20 L, za pol leta 7.60 L, za četrt leta 3.80 L.

Priključitev dela Kvarnerja in Dalmacije. Dne 18. maja je izšel Kraljevski ukaz, objavljen dne 7. junija v rimski Gazzetta Ufficiale (Uradnem listu), s katerim so se zasedena ozemlja v bivšem Hrvatskem Primorju in Dalmaciji, ki jih je zasedla kr. italijanska vojska, proglasila za sestavni del Italije. Ozemlje v severnem Kvarnerju, ki meji na Reško pokrajino, otoka Krk in Rab in drugi manjši sosedni otoki, se priključijo že obstoječi Reški pokrajini. Druga zasedena ozemlja in drugi zasedeni otoki Dalmacije tvorijo z dosedanjo Zadrsko pokrajino posebno Dalmatinsko gubernijo. Ta bo imela tri pokrajine: Zadrsko, Splitsko in Kotorsko. Območja teh pokrajin se določijo s posebno uredbo, ki bo odredila tudi pristojnost guvernerju in prefektom teh pokrajin. Guverner ima sedež v Zadru in je neposredno podrejen Dučuju, predsedniku vlade. Posebno upravno ureditev bosta imeli občini Split in Korčula. V ta namen se izdajo potrebne določbe. Vlada je pooblaščen, da v navedenih ozemljih objavi ustavo in druge zakone Kraljevine.

Dar ljubljanskemu vseučilišču. Začetek junija je prejela ljubljanska vseučiliška knjižnica od Akademije znanosti v Bologni nedavno napovedani dar: vse izdaje te sloveče znanstvene ustanove, skupaj 128 zvezkov. Univerza v Bologni, ki je ena izmed najstarejših v vsej Evropi in kjer je študiralo tudi veliko število Slovencev v minulih stoletjih pa tudi danes ta dan, in bolonjska Akademija znanosti slovita po vsem kulturnem svetu. Velikodušni dar bo obogatil knjižnico našega vseučilišča in jo izpopolnil z velikim številom del trajne znanstvene vrednosti. — Tudi Kraljevska Kmetijska akademija v Bologni je sklenila podariti našemu vseučilišču zbirko izdanih ondotne Kmetijske družbe, katere naslednica je od leta 1900, prav tako pa tudi vse lastne izdaje svojih knjig. Tako se bo naša vseučiliška knjižnica spet močno pomnožila z izbranimi znanstvenimi deli v italijanščini.

Zamenjava dinarjev v lire. V dneh 19. do 26. junija je bila določena v Ljubljanski pokrajini zamenjava dinarskih bankovcev in kovancev v lire. Prebivalstvo je doživelo prav prijetno presenečenje, ko je izvedelo, da se bo dinar zamenjal po tečaju 38 lir za 100 dinarjev. S tem se je tečaj dinarja izboljšal za 26,67 %, torej za več kakor četrtino dotedanjega tečaja. Ugodne posledice tega pravičnega in dalekosežnega ukrepa bo predvsem občutilo naše gospodarstvo, ki se bo poslej lažje prilagodilo ostalim italijanskim pokrajinam. Zamenjali so dinarje uradniki, ki jih je poslala rimska Banka d'Italia, in sicer pri finančnih uradih v Ljubljani in po pokrajini. Z dnem 27. junija je v naši pokrajini postala lira edino zakonito plačilno sredstvo. Zaradi zamenjave se pa cene nikakor ne smejo zvišati, temveč je Visoki Komisarjat odredil, da morajo ostati vse cene blaga in za storitve ter najemnine nespremenjene, t. j. ostati morajo na višini, kjer so bile 15. marca. Isto velja tudi za plače in mezde. Nadzorni organi Visokega Komisarjata bodo strogo nadzirali pravilno izvrševanje teh določb. To velja zlasti tudi za gostilne, menze, slaščičarne, kavarne itd., ki morajo ohraniti cene od 15. marca.

Odredbe zasedbenih oblastev. Kraljevi ukaz z dne 7. junija t. l. določa, da veljajo na ozemlju Ljubljanske pokrajine še naprej vse odredbe, ki so jih izdala italijanska zasedbena oblastva za to pokrajino. Visoki Komisarjat izvršuje posle, ki so bili s prejšnjimi odredbami poverjeni civ. komisarju.

Izplačevanje plač in mezd. Visoki Komisarjat je odredil, da se po končani zamenjavi dinarjev morajo vse mezde in plače izplačevati v italijanskih lirah. Zneski mezd in plač morajo ostati isti v dinarjih, izplačajo se pa na podlagi novega tečaja.

Zivilske nakaznice. Z 21. junijem smo prejeli nakaznice za krušno moko ali kruh, testenine in riž. Vsaka oseba prejme na mesec 7,5 kg kruha ali 6 kg moke, 1 kg riža in 1 kg testenin. Brez nakaznice ne more nihče kupiti tega blaga niti ne more dobiti v gostilnah jedil iz testenin ali riža. Edino potniki bodo lahko dobili samo kruh brez nakaznice, a največ za 2 dni. Odrejen je bil tudi popis zalog sledečega blaga pri trgovcih, gostilnah, zavodih itd.: pšenica, rž in koruza v zrnju in moka, riž, testenine, sladkor, olje, slanina in mast ter mlo.

Prejemki osebja invalidskih sodišč. Doselej so uradniki in drugi uslužbenci okrožnih kot invalidskih sodišč v Ljubljani in Novem mestu (kakor prej tudi v Mariboru in Murski Soboti) prejeli svoje plače iz bivšega narodnega invalidskega fonda. Ker tega ni več, je bilo treba urediti vprašanje prejemkov tega uslužbenstva. Zato so bili ti uradniki in uslužbenci v Ljubljanski pokrajini zdaj prevedeni med osebje okrožnih sodišč v Ljubljani in Novem mestu, kjer sta ostali še naprej invalidski sodišči.

Skrajšanje dopustov uradnikom. Kakor poročajo rimski listi, bodo v Kraljevini skrajšani dopusti državnim uslužbencem zaradi sedanjega položaja in sicer za 15 dni. Dobili bodo pa dopuste vsi tisti uslužbenci, ki bodo dokazali posebno potrebo za dopust in tisti, ki morajo opraviti kake izpite.

no njegovi sorazmerno nizki ceni, ne pa morda njegovim zdravstvenim prednostim. Po fiziološki in zdravstveni lastnosti se vrednost sladkorja ne more niti od daleč meriti z medom. V sladkorju ni prav nič važnih hranilnih snovi (zlasti železnih in apnenih) niti vitaminov niti raznih drugih dopolnilnih snovi. Sladkor je v nekem smislu celo škodljiv za ljudsko zdravje, kakor vsa preveč »rafinirana« živila. Sem spadajo fino zmleta moka, glaziran riž itd. Že davno pred svetovno vojno je sloviti fiziolog Bunge iz Basela opozarjal na zdravstveno indiferentnost sladkorja, toda brez vidnega uspeha. Tudi v novejših časih so razni znanstveniki, ki se pečajo s hranili, opozarjali na nevarnosti razmeroma pretirane uporabe čistega sladkorja.

Toda kakor je med sladkorjem in medom bistven razloček, tako se tudi med loči od medu, pogosto celo prav znatno. Gre tu samo za različnost med vrstami naravnega medu, ker umetni prav za prav ne spada semkaj. Ta različnost raznih vrst medu je posebno važna vselej tam, kjer se med uporablja kot zdravilo ali v medicinske namene. Razlike niso samo v okusu, temveč tudi v njegovih učinkih na dieto in v medicinskem pomenu. Predvsem pa ločimo dve skupini medu, nižinskega in višinskega. K prvemu spada kostanjev, akacijev, lipov in ajdov med. Po okusu imajo vse te vrste medu mnogo ljubiteljev, zdravstveno so pa precej manj pomembne kakor višinski med.

Višinski med, ki mu pravimo navadno planinski med, ima predvsem temnejšo barvo in nekoliko večjo gostoto kot nižinski med, ki je mnogo svetlejši in je bolj tekoč, ker vsebuje več vode. Planinski med ima začinen, časih nekoliko trpek, vsekakor pa zelo aromatičen okus, ki ga povzročajo predvsem eterična olja planinskih zelišč ter iglavcev. Poznamo tudi po-

Preimenovanje hranilnice. Visoki Komisar je odredil, da se bivša Hranilnica dravske banovine v Ljubljani imenuje odslej: Hranilnica Ljubljanske pokrajine. Visoki Komisarjat je poslej pristojen za vse, za kar je bila prej banovinska uprava. — Hranilnica Ljubljanske pokrajine, ki je zdaj dobila to ime, se je prvotno imenovala Kranjska hranilnica in jo je pozneje prevzela nekdanja ljubljanska oblast, od te spet pa bivša banovina.

Iz organizacij

Učiteljska tiskarna d. d. v Ljubljani ima dne 13. julija 1941 svoj glavni občni zbor. Zborovanje bo v družbenih prostorih v Franciškanski ulici št. 6 in se prične ob 10. uri dopoldne. Dnevni red je običajen.

Zborovanje sodnikov. Kakor smo že zadnjič naznanili, je bil dne 15. junija v Ljubljani občni zbor Društva sodnikov, v katerem so organizirani sodniki in državni tožilci. Zborovanje je bilo prav lepo obiskano, obravnavanje poročil društvenega odbora pa stvarno in dostojanstveno. Iz teh poročil je bilo videti, da se je društveni odbor vztrajno prizadeval za pospeševanje koristi članov, zlasti tudi v spremenjenih razmerah, ki so društvu naložile novih težkih nalog. Po daljši obravnavi raznih aktualnih vprašanj, ki segajo globoko v gmetni in socialni položaj naših sodnikov,

Oddelek za kontrolo mer pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani in preizkuševalnica za elektroštevce pri drž. tehniški srednji šoli v Ljubljani se odslej imenujeta: Urad za kontrolo meril in dragocenih kovin ter Postaja za preizkuševanje elektroštevcev v Ljubljani. Obe ustanovi sta odslej podrejeni VIII. oddelku Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino ter sta pristojni za vse njeno območje.

sodniških pripravnikov in državnih tožilcev, so zborovalci novoizvoljenemu odboru dali dalekosežna pooblastila, s čimer so pokazali, da se zavedajo pomena organizacije in dolžnosti članstva. Občni zbor je sprejel tudi nova društvena pravila, prilagojena spremenjenim razmeram.

Železničarjem! Člane Podpornega društva železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru opozarjamo, da se je ustanovil za železničarje Ljubljanske pokrajine poseben pokrajinski odbor, ki bo izvrševal vse funkcije tega društva. Zato bo ta odbor v bodoče pobiral po sedanjem načinu mesečne prispevke ter tudi plačeval posmrtnine v smislu pravil, kolikor bodo sredstva na razpolago. Za informacije se je obrniti na naslov društva v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 25.

Vesti iz Sp. Štajerske

Povečanje Maribora. Šef civilne uprave za Spodnje Štajersko je izdal odlok o ustanovitvi Velikega Maribora s tem, da je mariborski občini priključil še 24 okoliških občin. Maribor bo tako segal poslej do Pesiške doline, do Bresternice, do konca Šentpeterske fare, obsegal bo tudi vzhodni del Pohorja z vasi Limbuš, Radvanje in Hoče, na Dravskem polju pa vas Sv. Miklavž do Dupleškega mostu. Na ozemlju Velikega Maribora bo nad 70.000 prebivalcev, torej še enkrat toliko, kakor jih je mesto štelo doslej.

Pomanjkanje učiteljev na Spod. Štajerskem. Čeprav so na bivšem jugoslovanskem Sp. Štajerskem že nameščeni na večini šol novi nemški učitelji iz zgornještajerskih krajev, je vendar še mnogo učiteljskih mest nezasedenih. Zato bodo uvedli na učiteljsku v Gradcu več trimesečnih tečajev za izobrazbo »pomožnih učiteljev«. Tečaji se prično 1. avgusta in bodo brezplačni, za revne obiskovalce so pa določene še posebne podpore in preskrba v zavodih. Sprejemali se bodo od 19 do 30 let stari absolventi meščanskih in srednjih ter ustreznih strokovnih šol, ki bodo po dovršitvi takega trimesečnega tečaja nastavljeni kot pomožni učitelji na podeželskih šolah. Njihova plača bo znašala na mesec 150 mark, doklada za ženo pa 40 mark. Ženske dobe za 10 % manjšo plačo. Po dveh letih uspešne službe imajo pomožni

učitelji možnost dovršiti na državne stroške še eno šolsko leto na učiteljsku, na kar lahko postanejo redni učitelji. Z uvedbo pomožnih učiteljev naj se odpravi pomanjkanje učiteljskih moči na Spodnjem Štajerskem.

Vpisovanje v šole. V srednje šole na Spodnjem Štajerskem ne sprejmejo nobenega dijaka, ki ne zna toliko nemščine, da lahko sledi pouku. Kdor še ni dosegel 14. leta starosti, mora nazaj v ljudsko šolo, starejši bodo pa obiskovali tečaje za učenje nemščine, ki jih bo prirejela domovinska zveza.

Izplačevanje pokojnin na Gorenjskem. Kakor smo poučeni, so bivši jugoslovanski državni upokojenci na Gorenjskem, ki spada zdaj k Koroškemu okrožju, prejeli za junij svoje pokojnine od nemške države in sicer v dosedanjih zneskih, preračunanih v marke. Izplačilo se je izvršilo na podlagi prevzetih likvidacijskih listov teh upokojencev.

Nova določitev praznikov. Po predpisih nemškega delovnega prava je šef civilne uprave za Spodnje Štajersko izdal uredbo o praznikih. Po tej ne veljajo več kot državno priznani prazniki: 6. januar (Sv. trije kralji), vnebohod, 29. junij (Sv. Peter in Pavel), 15. avgust (Veliki Šmaren), 1. november (Vsi sveti) in 8. december (Brezmadežno spočetje).

trajno v obilnejši meri našo Dolenjsko doli do njenega osrčja z Novim mestom, ki ima tako romantično lego ob Krki. Tam vas vabijo vinorodna Trška gora, Dolina gradov in zeleni bregovi pod ponosnimi Gorjanci vse do bajne Bele Krajine, ki se širi od Gorjanskih gozdov preko vinskih goric prav do tople Kolpe s prijaznima starima mestecema Črnomljem in Metliko. Ne zamenjajte tudi Notranjske in njenih vrhov. V obeh predelih boste našli vse polno naravnih, zgodovinskih in narodopisnih zanimivosti: kraške jame, stare gradove, presihajoče reke, še ohranjene starinske šege in navade ljudstva.

Kdor se pa zaradi pomanjkanja sredstev ali časa ne more spustiti kam delj, ta naj se tolaži s tem, da nudi tudi razvajanemu očesu naša bela Ljubljana v skrbno negovanih parkih, na Gradu z razgledom na daljne planine in v vsej svoji bližnji okolici dovolj lepote in oddiha.

O planinskem medu

Dasi so lani čebelarji pridelali tako malo medu kakor že dolgo ne, bodo sledeča izvajanja gotovo zanimala premmogo naše bralce. V naslednjem bomo namreč navedli nekaj mišljenj o zdravstvenih prednostih planinskega medu. Znano je, da je čist žebelni med kot zdravilo in živilo izredno koristen, o čemer se je itak že dovolj pisalo. Še zmerom pa vladajo med ljudmi glede zdravilnosti medu precej nejasni pojmi, zlasti pa o različnih vrednostih posameznih vrst.

Ni dvoma, da je med v vsakem pogledu koristnejši od sladkorja, ki si je v človeški prehrani pridobil odločujoč položaj. Da se je uporaba sladkorja tako zelo razširila, je pripisovati skoraj izključ-

seben smrekov med, ki ga pridelajo precej v višje ležečih gozdnih pasovih, ki ima izrazit prikus po iglastem drevju, zlasti če je lepo temnozelen. Splošno je znano, da v medicini že dolgo časa visoko cenijo mnoga izmed teh planinskih zelišč kakor tudi eterična olja. Manj znano pa je, da iste planinske cvetice in zelišča, če sploh uspevajo v nižavi, vsebujejo tam mnogo manj učinkovitih sestavin, aromatskih snovi, eteričnih olj, hranilnih soli itd. kakor pa visoko v planinah. Popolnoma podoban pojav opažamo pri mlekarstvih izdelkih: planinsko maslo in planinsko mleko nista le zaradi svojega posebnega okusa tako priljubljena, temveč zlasti zaradi svojih zdravstvenih prednosti, za katere se imata zahvaliti planinskemu podnebjju in planinskim zeliščem. Mimo drugih prednosti je gotovo tudi energija ultravioletnih žarkov, ki pridelkom na planinah daje posebno vsebino, kakršne ne najdemo v nižavi, kjer sije popolnoma drugačno sonce. Planinski mlekarstvi izdelki so si prav zaradi tega priborili pot na trg in v zdravilstvo. Značilno je, da so poskušali z obsevanjem z umetnim višinskim soncem dobiti od krav mleko, ki bi imelo več vitaminov.

Najprirodnejši akumulator naravnega višinskega sonca je planinski med. Ni dvoma, da planinska zelišča in cvetice, ki jih obseva višinsko sonce, ki je tako zelo bogato z ultravioletnimi žarki, dajejo vse drugačen med, kakor nižavske rastline, ki so revne teh energij. Najbrž je tudi ta energija, ki je za ohranitev in pridobitev zdravja tako pomembna, v medu še močnejše koncentrirana in vezana, kakor v mleku in maslu, ki se tudi tako dolgo ne moreta držati. Čebele predelajo samo nektarje, torej tako rekoč samo izvlečke rastlin, medtem ko krava povzije celo rastlino. Gotovo je, da gré planinskemu medu

med drugimi vrstami prednost enako kakor planinskemu mleku in maslu; da pa to še ni tako splošno znano, bo razlog pač v tem, ker je čebelarstvo v planinskih krajih manj razširjeno in še mlajše. V deželah, kjer je gojenje čebel v višinskih krajih že staro, pa te prednosti dobro poznajo. Že v stari Grčiji so izredno visoko cenili timijanov med z gore Hymetos.

V prihodnje bo treba planinskemu medu posvečati mnogo več pozornosti zlasti zato, ker je njegov pomen za preprečevanje in zdravljenje bolezni nenavadno velik. Predvsem ga je pa mogoče uspešno uporabljati povsod tam, kjer dandanašnji priporočajo umetno obsevane proizvode, na drugi strani pa tudi povsod, kjer gre za ultravioleto obsevanje. S pomočjo tega medu bo mogoče uspešno sodelovati pri popujanju bledičnosti, slabokrvnosti, tuberkuloze, pomanjkljive prehrane, nevrastenije, rahitide in mnogih drugih bolezni. Doselej so uporabljali ta planinski med zlasti pri pljučnih boleznih različnih vrst, kjer zaradi svojih koristnih eteričnih smrekovih olj deluje ne le kot hranilo, temveč tudi kot sredstvo za pospešitev izkašljevanja. Izkušnja uči, da je zelo koristen tudi pri zdravljenju tuberkuloznih tvorov in drugih procesov, seveda navadno v zvezi z drugimi učinkovitimi medicinskimi ukrepi.

Kjer je torej treba — in seveda tudi mogoče — izbirati med sladkorjem in medom, se bomo vselej odločili za med. Kjer pa bo mogoče izbirati med planinskim in nižinskim medom, bomo odločno za planinskega. O njegovih zdravstvenih in dietetskih prednostih po dosedanjih izkušnjah ni mogoče več dvomiti.

Malo statistike

Prebivalstvo Italije. Po zadnjih uradnih statističnih podatkih, ki se nanašajo na konec maja tega leta, je znašalo prebivalstvo Kraljevine Italije brez novih priključenih pokrajin 45.169.524. Všteto tudi ni prebivalstvo v prekomorskih pokrajinah in kolonijah.

Veliki razvoj Rima. Po najnovjših podatkih je bivalo v prestolnici Imperija ko-

nec maja 1.388.450 prebivalcev. Prebivalstvo Rima tudi v vojni številčno stalno narašča.

Prebivalstvo Dalmacije. Guvernerat Dalmacija, ki obsega tri pokrajine (Zadar, Split in Kotor), šteje zdaj skoraj 400.000 prebivalcev. Po zadnjem ljudskem štetju leta 1931 so te pokrajine štejele nekaj nad 300.000 prebivalcev.

Zadružne vesti

IZ LJUBLJANSKE NABAVLJALNE ZADRUGE NA VODNIKOVEM TRGU

V glasilu Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic v Ljubljani je objavljen članek »Postrežba v zadruzi«, ki v celoti velja tudi za našo nabavljalno zadruzo in ga zato objavljamo:

»Lepa beseda lepo mesto najde, pravi star pregovor. Na ta pregovor opozarjamo vse brez izjeme, ki posečajo zadružno prodajalno itd. Surovi nastopi, zbadljivke ter neopravičena in nevljudna kritika rodijo reakcijo in vsak zabavljajč dobi na tako obnašanje primeren odgovor, s katerim po navadi ni zadovoljen in zvrta krivdo na druge, to je na uslužbenca in odbor.

Upravni odbor pazi na to, da zadruza oziroma uslužbenca točno poslujejo, da so vljudni in prijazni in da oddajajo živila vsem članom enako in vsem po isti ceni. Vsako utemeljeno pritožbo v tem pogledu odbor strogo obravnava.

Prve dni novega termina je v zadruzi naval. Več sto članov pritiska v trgovino, vse hoče dobiti živila kolikor mogoče hitro, ker se vsakdo boji, da bo zanj zmanjkalo ali pa se mu zares mudi domov.

V taki gneči je vse nervozno, razdraženo in občutljivo. Padajo pikre besede na personal, upravni odbor, itd. Vsega so krivi drugi, samo članstvo, ki po nepotrebnem dela naval in gnečo, ne.

Zaloge so tolikšne in tako razdeljene, da dobi vsak član od prvega dne novega termina pa do zadnjega, enako količino živil, pa če se drenja ali ne.

Vnovič prosimo člane in njih svojece, da se v bodoče varujejo neprimernih nastopov in neopravičene kritike, sicer bo vodstvo primorano, da izloči take člane iz zadruge, da napravi v zadruzi končno prepotrebni red in disciplino, ker je to pogoj za pravilno in redno poslovanje.

K prednjemu bi pripomnili le to, da oskrbuje zdaj naša nabavljalna zadruza na Vodnikovem trgu samo nekaj manj kot 8000 oseb z vsem potrebnim živem — kolikor ji je seveda to danes ta dan mogoče. Upoštevati moramo zlasti, da se je število dejansko kupujočih članov navzlic vsem

omejitvam v zadnjih dveh letih zvišalo skoraj za četrtino, dobave blaga (moke, zdroba, testenin, sladkorja, masti, olja, mila itd.) so se pa zelo skrčile, prej pripravljene zaloge so pa tudi že domala izizčrpane.

Ljubljanskim zadrugarjem! Nabavljalna zadruza drž. uslužbencev na Vodnikovem trgu 5 v Ljubljani redno deluje navzlic pomanjkanju blaga. Prav zato je bila pred nekaj meseci primorana ustaviti sprejemanje novih članov, ker si zanje ni mogla priskrbeti dovolj živil. Po prejšnjih predpisih je namreč od svojih dobaviteljev in prehranjevalnih ustanov prejemale le toliko blaga kakor pred 1. septembrom 1939. Če bo zdaj od mestne aprovizacije dobivala več živil na oddane odrezke živilskih nakaznic članov, bo mogla spet začeti sprejemati nove člane. Doslej je dovolila pristop le tistim premeščeniim uslužbencem, ki so bili že v prejšnjem službenem kraju včlanjeni v ondotnih naših zadrugah. — Ker je špecerijsko blago že skoraj v celoti racionirano, tudi naša zadruza ne bo mogla dobavljati članstvu v poljubnih količinah, temveč le v dopustni meri in proti odvzemu nakazničnih odrezkov. — Opozarja člane tudi na to, da je v zadruzi zdaj uvedena obvezna prodaja edino le proti gotovini, kar je po zadružnih načelih prvi pogoj prave zadruge.

Oblike kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J. O. S. REICH.

Kupuj tam, kjer si doslej kupoval! V »Trgovskem listu« beremo: »Ker blago že dolgo ne išče več kupca, temveč kupec blago, je potrebno, da se vsi ravnaajo v korist pravilnega razdeljevanja življenjskih potrebščin na ta način, da kupujejo samo pri svojih trgovcih in ne hodijo od trgovine do trgovine. Nekateri kupujejo zaradi kopičenja blaga, v veliko škodo, drugi pa iz slabe navade, ki je seveda tudi škodljiva. Trговец, ki zavrta neznane kupce v korist svojih stalnih odjemalcev, napravi skupnosti veliko uslugo in nihče nima pravice, da bi se zaradi tega pritoževal. Kdor išče blago pri tujem trgovcu, je sumljiv kopičenja blaga in verižništva.« — Za nas javne uslužbenca člane naših nabavljalnih zadrug velja še tem bolj to načelo. Zato ostanite zvesti svojim zadrugam tudi v hudih časih!

Po svetu

P. n. naročnikom na Hrvatskem! Ker moramo za pošiljanje našega lista na ozemlje Nezavisne države Hrvatske plačevati inozemsko poštnino, kar list močno podraži, prosimo vse naše tamkajšnje naročnike, naj k običajni naročnini dodajo še 12 Din na leto za poštnino, kolikor mora odslej uprava našega lista doplačevati za pošiljanje lista na Hrvatsko.

Nezavisna država Hrvatska. Po uradnih podatkih ima nova hrvatska država 115.133 km² in nekaj nad 7.000.000 prebivalcev. Od teh je 5 milijonov Hrvatov, 1.546.000 Srbov, 145.000 Nemcev, 70.000 Madžarov, 37.000 Slovencev in nad 80.000 pripadnikov raznih drugih narodnosti.

Sprejemanje uradnikov na Hrvatskem. Po odredbi poveljnika dr. Ante Pavelića so morala vsa ministrstva na Hrvatskem nujno sestaviti seznam vseh državnih nameščencev, sprejetih po 10. aprilu letos, ter se bodo vse te postavitve še pregledale. V prihodnje bodo pa sprejemali v držav-

no službo samo take osebe, ki bodo že vpisane v seznam prosilcev za javne službe. Ta seznam bo vodil glavni ustaški stan, ki bo tudi dajal vsem uradom pojasnila in navodila glede sprejemanja oz. odpuščenja uradnikov. Kdor prosi na Hrvatskem za državno službo, se mora najprej ustno ali pismeno obrniti na ta urad. Prošnjo za sprejem lahko vloži šele potem, ko dobi od njega potrdilo, da je vreden državne službe.

Zamenjavanje dinarja. V Beogradu so že sredi junija zamenjali bivši jugoslovanski denar za nove dinarje, ki jih je izdala na novo ustanovljena Srbska narodna banka. Na Hrvatskem bodo pa zamenjali dinar v kratkem. Prvi hrvaški bankovci, ki so bili natisnjeni v Nemčiji, so že dospeli v Zagreb. Nova plačilna enota se bo na Hrvatskem imenovala »kuna«. Ime je zgodovinskega porekla, ker so v davnih stoletjih plačevali na Hrvatskem blago s krzni kun zlatice.

Uradništvo v Beogradu. Časopisi poročajo, da je v Beogradu zelo mnogo državnega uslužbenstva, od katerega jih mnogo nima prav nobenega posla. Svet komisarjev, ki predstavljajo današnjo srbsko vlado pod predsedništvom Milana Acimovića, je že ponovno proučeval to vprašanje. Določili so, da so najprej odpustili iz službe uslužbenke, ki imajo starše in pa omožene uslužbenke. Prav tako bodo odpušteni tudi vsi uslužbeni, če imajo sorodnike, ki iz državne blagajne prejema toliko, kolikor je nujno potrebno za skromno preživljanje. Toda tudi ti redukcijski ukrepi niso zadovoljivi, ker je dohodkov zmerom manj, potrebe javne uprave v Srbiji se pa večajo. Zato bo treba misliti na veliko splošno

redukcijo javnega uslužbenstva v Beogradu in v Srbiji. Pri tem so posamezni listi navajali celo, da bo odpuščenih do 65 odstotkov vseh, ki so še v službi.

Zvišanje prejemkov madžarskim javnim uslužbencem. S 1. junijem so se po odredbi madžarske vlade zaradi narasle druginje zvišale vsem državnim uslužbencem in upokojencem plače oz. pokojnine za 5,5 do 7 %. Razen zvišanja teh osnovnih prejemkov so se povečale družinske doklade za polovico, povečale so se pa tudi doklade za otroke. Madžarska vlada je hkrati izdala naredbo, da morajo tudi zasebna podjetja zvišati svojim nameščencem plače in sicer v splošnem približno za 8 %.

Novi listi

»Naš rod.« Z dvojno, 8./9. številko je ta najbolj razširjeni slovenski mladinski list zaključil svoj XII. letnik. V njem so sodelovali odlični slovenski pisci in ilustratorji, tako da je pregled njegove vsebine dokaz, da je list svojo nalogo vestno izpolnjeval. V uvodniku »Slovenski mladinci«, kjer opisuje pomen Kraljevega ukaza o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine, piše, da iz njega »seva duh pravičnosti in uvidevnosti«. Nato nadaljuje: »Zato lahko mirno gledaš v bodočnost tudi Ti, slovenska mladina, ter se z vno posvetiš svojemu delu in učenju. S spoštovanjem glej vedno nanje, ki hočejo biti zaščitniki Tvojega materinega jezika in narodnih običajev. Nemoteno se boš lahko v domačem jeziku pripravljala za poklice življenja, ki stoji pred Teboj. Na znotraj obrnjen pogled vsakega preprostega vojaka Velike Italijanske Armade, ki vsak misli z ljubeznijo, zvestobo in tihim hrepenenjem na svojo ožjo domovino, kjer mu je tekla zibel, in kjer čaka nanj sto spominov — ta na znotraj obrnjeni pogled naj Ti bo vzor danes in v vseh bodočih časih.« — V začetku tega letnika je imel »Naš rod« nad 23.000 mladih naročnikov med slovenskimi učenci.

»Zadrugar.« Z datumom 21. junija je izšla skupna trojna številka (4./6.) »Zadru-

garja«, glasila železničarske nabavljalne zadruge v Ljubljani. List je zaradi nastalih razmer nekaj časa izostal, je pa pravkar izišli snopič prav tako zanimivo urejen kakor prejšnji. V uvodniku, ki je posvečen Kraljevemu ukazu o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine, piše list: »Postopanje novih državnih oblastev nas je že v prvem času po izdaniem ukazu pripravilo, da se bodo njegove določbe dosledno in v celoti izvajale. Naše nacionalne, kulturne in gospodarske institucije so ostale ne samo nedotaknjene, temveč so v mejah današnjih izjemnih prilik deležne vse podpore. Tudi glede naše nabavljalne zadruge smo imeli že večkrat priliko in dolžnost priznati, da pokrajinska oblast našo ustanovo upošteva in ceni ter da ima voljo, s svoje strani njeno delovanje podpirati. Zato ni nobenega razloga, da bi se glede nadaljnjega obstoja in uspešnega poslovanja svoje zadruge udajali dvomom in malodušju. Naj bodo predstavniki državnih in krajevnih oblasti prepričani, da bo ves slovenski narod znal ceniti njih uvidevnost in naklonjenost, in naj verujejo, da hočemo s svoje strani lojalno prispevati vse, da se bo sožitje z velikim in kulturnim italijanskim narodom tudi v bodoče gradilo na temelju medsebojnega spoštovanja in priznanja.«

Zdravstvo

Rečna kopel

Pri kopanju v tekoči vodi pazi na sledeče:

1. Nikdar se ne koplji, če ponoči nisi spal, če si živčno razburjen, če si pravkar obedoval ali če si se preveč utrudil! V zadnjih dveh primerih se smeš kopati po dveh urah.
2. Telo naj bo pred kopanjem pregreto; če si se močno ohladil ali če te mrz trese, se nikar ne koplji! Če si se nekoliko spotal, se smeš kopati; le preveliko potenje je škodljivo.
3. Po prihodu na kraj kopanja se odpočij nekoliko minut še oblečen; nato se sleci in pojdi takoj v vodo! Ne skakaj na glavo v vodo, ker je to škodljivo za sluh! Z gibanjem in plavanjem skušaj telesno

toploto takoj dvigniti! Nauči se torej na vsak način plavanja!

4. Trajanje kopeli je odvisno od toplote vode in od našega osebnega počutka. Slabotne osebe naj ne bodo v vodi več kot pet do deset minut! Brž ko nastopi neprijeten občutek mraza, moramo takoj iz vode.

5. Če je vreme ugodno, se po kopeli še na kratko sončimo. Slabotne osebe in, če ni sonca, sploh vsi se morajo takoj obleči, se dobro sprehoditi in delati globoke dihalne vaje.

6. Nikar ne pij alkoholnih pijač, ne pred kopeljo in ne po nji!

7. Kdor ni utrjen, naj gre v tekočo vodo le tedaj, če je vreme toplo in brez vetra.

Ne plačujte višjih cen, kakor so uradno določene

Že ponovno so oblastva izdala opozorilo, da morajo cene v Ljubljanski pokrajini ostati nespremenjene. Ti ukrepi so bili izdani z namenom, koristiti vsemu prebivalstvu, da se vzdrži disciplina v cenah, ki je tako nujno potrebna v vojnem času. Tudi se oblastva trudijo z vsemi silami, da bi preprečila vsako neopravičeno zvišanje cen, ki pomeni samo obogatitev za posameznike, za vse ostalo gospodarstvo pa neizmerno škodo v korist maloštevilnih posameznikov.

Zaradi tega so oblastva, posebno v zadnjem času, tako pri nas kot v ostalih italijanskih pokrajinah pristopila k izvrševanju izredno strogih kazni za vse one, ki zvišujejo cene. V svrhu ugotovitve vseh takih primerov

se je nadzorstvo prav znatno poostriilo in organizirani so posebni oddelki, ki pazijo na izvrševanje odredb o cenah.

V interesu samega prebivalstva, zlasti pa delovnih in potrošniških slojev pa je tudi, da pomagajo v svojo lastno korist oblastvom pri tem delu in sicer predvsem s tem, da ne plačujejo višjih cen, kot so določene uradno ali pa so bile splošno v veljavi vse doslej. Na ta način bo onemogočeno prodajalcem izkoriščati kupce in jim bo odvzeta možnost, prodajati po višjih cenah, kar bo v korist vsega delovnega ljudstva. Zatorej: pomagajte oblastvom pri delu v korist ljudstva s tem, da ne plačujete višjih kot so običajne in uradno določene cene!

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruza državnih uslužbencev z o. j. v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9. — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruza državnih uslužbencev v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Tel. 3413. Daje le svojim članom posojila največ do 10.000 din po 7 % proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

M. TIČAR LJUBLJANA

za nakup pisarniških in šolskih potrebščin

Rabite pisarniške potrebščine, pisemski papir, svinčnike, nalivna peresa, avtomatične svinčnike, obrnite se do Učiteljske knjigarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

MANUFAKTURNA TRGOVINA

ABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 3.

TELEFON 27-91

Priporoča svojo veliko izbiro volnenega blaga za gospode in dame. Belo blago za različno perilo v poljubni širini. Krasna zaloga zastorov in preprog (pliš, tapetri itd). Puh, perje, kapok, volna, žima vedno v zalogi. Blago je iz prvovrstnih angleških in čeških tovarn.